

Úvod

Ve své knize *Listy o Angličanech* se Voltaire zmiňuje o tom, jak během pobytu v Anglii v roce 1726 zaslechl debatu učených lidí na téma: Kdo byl ze všech lidí největší – Caesar, Alexandr, Tímúr Lenk (Tamerlán), nebo Cromwell? Jeden z diskutujících tvrdil, že největší osobností byl bezpochyby sir Isaac Newton. Voltaire s tímto úsudkem souhlasil, neboť: „V úctě bychom měli chovat toho, kdo naši mysl ovládá silou pravdy, a ne ty, kdo ji zotročují násilím.“

Ať už byl Voltaire opravdu přesvědčen, že je Isaac Newton největší člověk, jaký kdy žil, nebo se jen pokoušel filozofovat, vyvolává tato příhoda zajímavou otázku: která z miliard lidských bytostí, jež obydlovaly Zemi, nejvíc ovlivnila chod dějin?

Tato kniha představuje mou vlastní odpověď na tuto otázku, můj seznam 100 osobností historie, které považuji za nejvlivnější. Musím zdůraznit, že je to seznam *nejvlivnějších* osobností dějin, nikoliv *největších*. Ve svém seznamu mám například místo pro nesmírně vlivného, zlého a nelítostného člověka jako Stalin, ale ne pro svatou matku Cabriniovou.

Tato kniha se zabývá výhradně otázkou, kdo patří ke stovce osobností, které měly největší vliv na historii a na běh světa. Těchto 100 osobností jsem seřadil podle významu – tedy podle velikosti vlivu, jaký měla každá z nich na dějiny lidstva a na všední život jiných lidských bytostí. Taková skupina výjimečných lidí, ať už šlechtných, nebo hanebných, slavných, či neznámých, okázalých, nebo skromných, nemůže být nezajímavá. Jsou to lidé, kteří usměrňovali náš život a utvářeli náš svět.

Než se takový katalog sestaví, je nutné formulovat základní pravidla, aby se dalo určit, kdo je k zařazení do něj způsobilý a proč. Prvním pravidlem je, že v úvahu přicházejí pouze skutečné osoby. Toto pravidlo se občas těžko dodržuje. Například takový čínský mudrc Lao-c' – existoval skutečně, anebo jde o pouhou postavu z legendy? A co Homér? A Ezop, domnělý autor Ezopových bajek? V takovýchto případech, kde jsou fakta nejistá, jsem byl nucen učinit odhad – věřím, že fundovaný – podložený dostupnými informacemi.

Rovněž jsem vyloučil anonymní osoby. Ten, kdo vynalezl kolo – pokud je vůbec vynalezla jedna osoba –, měl obrovský vliv, pravděpodobně daleko větší než většina lidí na tomto žebříčku. Avšak podle pravidel, která jsem si stanovil, jsem tuto individualitu, stejně jako vynálezce písma a všechny ostatní anonymy, kteří obohatili lidstvo, ze seznamu musel vyloučit.

Při sestavování žebříčku jsem nevybíral jenom nejslavnější nebo nejprestižnější postavy z dějin. Ani sláva, ani talent, ani šlechtnost není totéž co vliv. Proto jsem v seznamu vynechal Benjamina Franklina, Martina Luthera Kinga ml., Babea Ruthe a dokonce i Leonarda da Vinciho

– i když jsou někteří z nich uvedeni v čestných zmínkách za žebříčkem. Na druhé straně nebývá vliv vždycky kladný, a tak kritéria pro zařazení do seznamu splňuje třeba takový zloduch, jakým je Hitler.

Protože se musí brát v úvahu průměrný vliv po celém světě, chybí tu jména mnoha význačných politických činitelů, jejichž vliv byl převážně místního charakteru. Avšak významný vliv v jedné důležité zemi se rovná menšímu vlivu na celý svět. Proto se v mém seznamu objevuje Rus Petr Veliký, jehož vliv se šířil převážně po jeho zemi.

Žebříček jsem neomezil na osobnosti, které ovlivnily současnou situaci lidstva. Stejnou měrou jsem bral v úvahu i vliv na minulé generace.

A co budoucnost? Při sestavování pořadí mužů a žen v této knize jsem zvažoval také vliv, který jejich výsledky mohou mít na příští generace a události. Jelikož toho o budoucnosti moc nevíme, pochopitelně jsem nemohl přesně odhadnout, do jaké míry jejich vliv potrvá. Nicméně lze s jistotou předpovědět, že například elektřina bude důležitá i za 500 let, a tak budou zásluhy vědců, jako jsou Faraday a Maxwell, nadále ovlivňovat všední život i u vzdálených potomků.

Při rozhodování, kam přesně tu kterou individualitu umístit, jsem kladl váhu na význam historických událostí, k nimž přispěla. Obecně řečeno, hlavní dějinné směry vývoje nejsou nikdy způsobeny činností pouze jedné osoby. Protože se tato kniha zabývá vlivem jednotlivců, osob, snažil jsem se rozdělit zásluhy o daný vývoj v poměru k přínosu každého hodnoceného. Individuality tedy nezaujímají stejné pořadí, jaké by tvořily významné události či hnutí, s nimiž jsou spjati. Někdy je osoba téměř výhradně odpovědná za význačnou událost nebo hnutí na žebříčku výš než ta, která hrála méně dominantní úlohu v důležitějším vývoji.

Výrazným příkladem toho je zařazení Mohameda před Ježíše, z velké části proto, že Mohamed měl podle mého soudu mnohem větší osobní vliv na utváření muslimského náboženství než Ježíš na utvoření křesťanské víry. Tím ovšem nechci říci, že by byl Mohamed větší osobností než Ježíš.

Někdy k důležitému vývoji přispělo velké množství osob, ale žádný jedinec v něm neměl prvořadý význam. Názorným příkladem je vývoj výbušnin a střelných zbraní, dalším hnutí za zrovnoprávnění žen, jiným vzestup a vývoj hinduismu. Třebaže je každý z těchto vývojų velmi důležitý, kdyby se zásluhy rozdělily stejnoměrně mezi mnoho přínosců, nekvalifikoval by se do tohoto seznamu nikdo.

Nebylo by tedy východiskem vybrat si představitele každého vývoje a připsat mu veškeré zásluhy? Podle mě ne. Kdybych tak postupoval, nacházel by se v popředí žebříčku hinduistický filozof Šankara jako představitel hinduismu. Jenže Šankara sám není ani nijak zvlášť proslulý – mimo Indii je prakticky neznámý –, ani výjimečně vlivný. Podobně bych považoval za neopodstatněné umístit Richarda Gatlinga, vynálezce jednoho z prvních modelů kulometu, v žebříčku nad Albertem Einsteinem čistě proto, že vývoj střelných zbraní byl důležitější než vyjádření teorie

relativity. Ve všech takových případech jsem se nesnažil vybrat „prvního mezi rovnocennými“. Každou osobnost uvedenou v této knize jsem vybral spíš na základě jejího skutečného vlivu než jako zástupce důležitého hnutí.

Tam, kde dvě individuality dosáhly v zásadě společných výsledků v těsné spolupráci, jsem se řídil zvláštním pravidlem. Například Orville a Wilbur Wrightové spolupracovali na vynálezu letadla tak úzce, že je téměř nemožné jejich individuální přínos oddělovat. V tomto případě se zdá nesmyslné zjišťovat podíl zásluh každého z nich a pak každému přidělit místo na žebříčku. Místo toho jsem oba zařadil na jedno místo jako jedinou osobnost.

Podobně jako o bratřech Wrightech pojednává jedna kapitola o Karlu Marxovi a Bedřichu Engelsovi, i když je nadepsána pouze Marxovým jménem, jehož považují za významnějšího. Stejným způsobem jsem naložil i s několika dalšími společnými přínosci. Jenom zdůrazňuji, že se toto pravidlo o společném zařazení nevztahuje na osoby, které pouze pracovaly ve stejném oboru. Pouze na úzké spolupracovníky.

Při rozhodování o umístění individuality v seznamu bylo třeba zvažovat ještě jeden faktor. Ohlédneme-li se zpět, je nám jasné, že kdyby rádio nebyl vynalezl Guglielmo Marchese Marconi, byl by to během pár let udělal někdo jiný. Podobně se zdá pravděpodobné, že by Španělsko bylo dobyto Mexiko, i kdyby nikdy nebyl žil Hernando Cortés, a že by evoluční teorie byla vznikla i bez Charlese Darwina. Jenže těchto výsledků dosáhli zrovna Marconi, Cortés a Darwin, a tím se kvalifikovali do tohoto žebříčku. Argument, že „by se to bylo stalo i beztak“, jsem ponechal stranou.

Naproti tomu se několik vzácných lidí zasloužilo o důležité události, které by se bez nich možná nikdy nepříhody. Při hodnocení a sestavování pořadí těchto lidí – podivnou směsici, k níž patří Čingischán, Beethoven, Mohamed a Vilém Dobytel – jsem jejich výsledkům přisuzoval větší váhu, protože měli osobní vliv v nejhlubším smyslu slova.

Z desítek miliard jednotlivců, kteří obývali tento svět, je ve velkém biografickém slovníku méně než jeden z milionu. Z těch asi dvaceti tisíc individualit, jejichž zásluhy je opravňují ke zmínce v biografických slovnících, se do tohoto seznamu nevešlo víc než kolem půl procenta. Takže každá osobnost z tohoto žebříčku je podle mého názoru vsutku monumentální postava dějin.

Vliv žen na život lidské společnosti a civilizaci je samozřejmě daleko větší, než by se mohlo zdát podle jejich počtu v tomto seznamu. Ale galaxie vlivných osobností se bude přirozeně skládat z individualit, které měly jak talent, tak příležitost mít velký vliv. Po celou historii byly ženám tyto příležitosti všeobecně odpírány, a to, že jsem do seznamu zařadil jenom dvě ženy, tuto politováníhodnou pravdu prostě odráží. Nemá smysl, abych zakrýval nepříjemný fakt diskriminace žen tím, že bych na žebříček symbolicky připsal několik ženských jmen. Základem této knihy je, co se v minulosti skutečně stalo, ne to, co se mělo stát nebo co se mohlo stát,

kdyby byly instituce bývaly spravedlivější. Podobná pozorování lze učinit, pokud jde o různé rasy nebo etnické skupiny, jejichž příslušníci byli v minulosti znevýhodňováni.

Zdůraznil jsem, že jediným kritériem v sestavování pořadí v tomto výčtu individualit byl vliv. Samozřejmě by bylo možné vytvářet seznamy „vynikajících osobností“ na základě jiných kritérií, jako například sláva, prestiž, talent, všestrannost a šlechtnost.

Vy, čtenáři, si klidně můžete zkusit sestavit vlastní seznam – ať už nevlivnějších, nebo nejvýznačnějších osobností z různých oborů, či podle jiných superlativů. Pro mě bylo tvoření této knihy o stovce nevlivnějších osobností úchvatné a zábavné a věřím, že i pro vás bude sestavování vlastního seznamu nebo seznamů příjemným intelektuálním cvičením. Váš jmenný seznam se nebude a ani nemusí shodovat s mým. Můžete třeba dumat o stovce nejmocnějších individualit, které kdy žily, nebo o stovce nejgeniálnějších osobností. Avšak kdybyste měli vybrat nevlivnější postavy, doufám, že vám toto cvičení otevře – stejně jako mně – nový pohled na historii.

1. Mohamed
2. Isaac Newton
3. Ježíš Kristus
4. Buddha
5. Konfucius
6. Svatý Pavel
7. Čchaj Lun
8. Johann Gutenberg
9. Kryštof Kolumbus
10. Albert Einstein
11. Louis Pasteur
12. Galileo Galilei
13. Aristotelés
14. Euklidés
15. Mojžíš
16. Charles Robert Darwin
17. Š'Chuang-ti
18. Augustus Caesar
19. Mikuláš Koperník
20. Antoine Laurent Lavoisier
21. Konstantin Veliký
22. James Watt
23. Michael Faraday
24. James Clerk Maxwell
25. Martin Luther

26. George Washington
27. Karel Marx
28. Orville Wright a Wilbur Wright
29. Čingischán
30. Adam Smith
31. Edward de Vere (známý spíš jako William Shakespeare)
32. John Dalton
33. Alexandr Veliký
34. Napoleon Bonaparte
35. Thomas Alva Edison
36. Antony van Leeuwenhoek
37. William T. G. Morton
38. Guglielmo Marconi
39. Adolf Hitler
40. Platón
41. Oliver Cromwell
42. Alexander Graham Bell
43. Alexander Fleming
44. John Locke
45. Ludwig van Beethoven
46. Werner Heisenberg
47. Louis Daguerre
48. Simón Bolívar
49. René Descartes
50. Michelangelo Buonarroti
51. Papež Urban II.
52. Omar I.
53. Ašóka
54. Svatý Augustin
55. William Harvey
56. Ernest Rutherford
57. Jan Kalvín
58. Johann Gregor Mendel
59. Max Planck
60. Joseph Lister
61. Nikolaus August Otto
62. Francisco Pizarro
63. Hernando Cortés
64. Thomas Jefferson
65. Isabela I. Kastilská
66. Josif Vissarionovič Stalin
67. Gaius Julius Caesar
68. Vilém Dobyvatel
69. Sigmund Freud

70. Edward Jenner
71. Wilhelm Conrad Röntgen
72. Johann Sebastian Bach
73. Lao-c'
74. Voltaire
75. Johannes Kepler
76. Enrico Fermi
77. Leonhard Euler
78. Jean-Jacques Rousseau
79. Niccolò Machiavelli
80. Thomas Robert Malthus
81. John Fitzgerald Kennedy
82. Gregory Pincus
83. Mání
84. Vladimír Iljič Lenin
85. Jang Čchien (Suej Wen-ti)
86. Vasco da Gama
87. Kýros Veliký
88. Petr Veliký
89. Mao Ce-tung
90. Francis Bacon
91. Henry Ford
92. Mencius
93. Zarathuštra
94. Alžběta I.
95. Michail Sergejevič Gorbačov
96. Menej (Narmer)
97. Karel Veliký
98. Homér
99. Justinián I.
100. Mahávíra

Čestné zmínky a zajímavé opominuté osobnosti

Svatý Tomáš Akvinský
Archimédés
Charles Babbage
Chufev (Cheops)
Marie Curieová-Sklodovská
Benjamin Franklin
Móhandás Karamčand (Mahátma) Gándhí
Abraham Lincoln
Fernão de Magalhães (Fernando de Magellan)
Leonardo da Vinci